

Poznań, 31 stycznia 2022 roku

Szanowny Pan
Mateusz Morawiecki
Prezes Rady Ministrów
Kancelaria Prezesa Rady Ministrów
Al. Ujazdowskie 1/3
00-583 Warszawa

Szanowny Panie Premierze,

Przyłączając się do wniosków miast polskich, w imieniu ich mieszkańców Zarząd Związku Miast Polskich apeluje o przekazanie środków finansowych uzyskanych przez Skarb Państwa ze sprzedaży uprawnień do emisji gazów cieplarnianych do atmosfery w ramach Europejskiego Systemu Handlu Emisjami („ETS”) na rozwój sektora ciepłowniczego.

Polskie ciepłownictwo należy do jednego z najbardziej rozbudowanych systemów ciepłowniczych w Europie¹, obsługując **miliony mieszkańców zasobów, komunalnych, spółdzielczych i czynszowych**. Niestety, z roku na rok pogrąża się ono w coraz większym kryzysie. Coraz ostrzejsze standardy emisji gazów cieplarnianych oraz rosnące koszty zakupu paliw i uprawnień do emisji CO₂ powodują, że działalność wielu przedsiębiorstw ciepłowniczych przynosi straty, przez co nie są one w stanie nie tylko przeprowadzić niezbędnych inwestycji i modernizacji, ale nawet realizować bieżących zobowiązań. Utrata płynności finansowej i realne widmo upadłości miejskich ciepłowni stanowi poważne zagrożenie dla mieszkańców przyłączonych do sieci ciepłowniczych, placówek publicznych (takich jak szpitale czy szkoły), przedsiębiorstw oraz innych podmiotów korzystających z ciepła systemowego. Należy zauważyć, że ciepłownictwem systemowym objęte jest ponad 40 % polskich gospodarstw domowych² i liczne instytucje publiczne.

Transformacja sektora ciepłownictwa stanowi jedno z najważniejszych wyzwań zarówno krajowej, jak i europejskiej polityki klimatyczno-energetycznej. Proces ten będzie nie tylko długotrwały, ale również bardzo kapitałochłonny. W obliczu aktualnej sytuacji ekonomicznej polskich ciepłowni konieczne jest niezwłoczne podjęcie działań i przeznaczenie znacznych środków finansowych na modernizację ciepłownictwa systemowego. Środków, które są w posiadaniu państwa polskiego i są na to przeznaczone.

Sytuacja ekonomiczna polskich ciepłowni

Sytuacja ekonomiczna polskich ciepłowni z roku na rok jest coraz trudniejsza. W ostatnich latach sprzedaż ciepła systematycznie spada, a koszty sektora ciepłowniczego rosną. Poziom dekapitalizacji majątku wytwórczego w 2019 r. wyniósł 48,87%³. Przychody osiągnięte przez koncesjonowane przedsiębiorstwa ciepłownicze nie umożliwiają pokrycia kosztów prowadzenia działalności związanej z zaopatrzeniem odbiorców w ciepło. W 2019 r. wynik finansowy brutto takich przedsiębiorstw ukształtował się na poziomie (-) 543 067,1 tys. zł.⁴ Obniżenie wyniku finansowego powoduje obniżenie rentowności przedsiębiorstw ciepłowniczych. W 2019 r. wskaźnik rentowności osiągnął wartość ujemną (-) 2,92 %, co stanowi spadek w stosunku do roku poprzedniego o 4,8 punktu procentowego.

¹ Raport o ciepłownictwie, Izba Gospodarcza Ciepłownictwo Polskie, Warszawa, marzec 2020.

² Raport o ciepłownictwie, Izba Gospodarcza Ciepłownictwo Polskie, Warszawa, marzec 2020.

³ Energetyka ciepła w liczbach – 2019, Warszawa, wrzesień 2020.

⁴ Charakterystyka rynku ciepła, Urząd Regulacji Energetyki, 2019.

Nastąpił wyraźny wzrost kosztów zarówno stałych, jak i zmiennych. W 2019 r. koszty stałe wzrosły o 4,2 %, a zmienne o 6,4 %. Wśród kosztów zmiennych największą dynamiką wykazały się koszty opłat za korzystanie ze środowiska oraz pozostałe koszty zmienne, które wzrosły odpowiednio o 37,6 % i o 85,2 %⁵. Ponadto na wzrost kosztów znaczący wpływ ma wzrost cen węgla oraz cen energii elektrycznej, które w ostatnich miesiącach osiągają rekordowe wysokości.

Rentowność oraz zdolność finansowa przedsiębiorstw ciepłowniczych spada z roku na rok. Systemy ciepłownicze w małych i średnich miastach nie są efektywne w rozumieniu ustawy o efektywności energetycznej⁶, co uniemożliwia im uzyskanie dotacji i preferencyjnych pożyczek. Brak własnych środków finansowych przy jednoczesnym braku możliwości uzyskania pomocy publicznej utrudnia ciepłowniom dokonanie transformacji technologicznej.

Konieczne środki

Transformacja sektora ciepłowniczego wymaga ogromnego nakładu finansowego. Zgodnie z raportem Izby Gospodarczej Ciepłownictwo Polskie potencjalne koszty dostosowania ciepłownictwa systemowego do wyzwań, jakie stoją przed tym sektorem, wynoszą od 42 do 71 mld zł, co daje ok. 4,7-7,9 mld zł rocznie.

Przychody z systemu ETS

Zgodnie z art. 49 ust. 2 ustawy z dnia 12 czerwca 2015 r. o systemie handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych, stanowiącej implementację dyrektywy ustanawiającej system EU ETS⁷, środki uzyskane ze sprzedaży w drodze aukcji uprawnień do emisji stanowią dochód budżetu państwa. **Co najmniej połowa tych środków finansowych powinna zostać przeznaczona na wymienione w ustawie o ETS i zgodne z dyrektywą EU ETS cele środowiskowe.** Zgodnie z podstawowymi zasadami funkcjonowania systemu ETS środki pozyskane ze sprzedaży uprawnień do emisji powinny zostać przeznaczone między innymi na redukcję emisji gazów cieplarnianych, adaptację do skutków zmian klimatu, finansowanie prac badawczo-rozwojowych w zakresie zmniejszenia emisji i adaptacji do skutków zmian klimatu, rozwój energii ze źródeł odnawialnych w celu realizacji zobowiązania Unii Europejskiej dotyczącego energii ze źródeł odnawialnych, rozwój technologii przyczyniających się do przejścia do bezpiecznej i zrównoważonej gospodarki niskoemisyjnej, pomoc w realizacji zobowiązania Unii Europejskiej dotyczącego zwiększenia efektywności energetycznej do poziomu ustalonego w przepisach prawa Unii Europejskiej, finansowanie badań i rozwoju w zakresie efektywności energetycznej oraz czystych technologii w sektorach objętych systemem, działania służące zwiększeniu efektywności energetycznej, finansowaniu modernizacji i rozbudowy systemów sieci ciepłowniczych i termomodernizacji budynków lub dostarczeniu wsparcia finansowego w celu uwzględnienia aspektów społecznych w przypadku gospodarstw domowych o niskich i średnich dochodach.

System ETS wyraźnie zakłada, że minimum połowa środków, jakie Polska otrzymuje ze sprzedaży uprawnień do emisji, powinna zostać przeznaczona na wsparcie energetyki, w tym między innymi sektora ciepłownictwa, umożliwiając jej transformację.

Pomimo, że Polska jest jednym z czołowych emitentów CO₂ w Europie, a tym samym najbardziej odczuwa bardzo wysoką cenę uprawnień, jest również największym beneficjentem środków przyznanych w ramach systemu ETS. Łączny przychód ze sprzedaży, w drodze aukcji, uprawnień do emisji CO₂ dla wszystkich państw członkowskich w 2020 r. wyniósł ok. 19 mld EUR.⁸ Polska otrzymała 3,16 mld EUR. Dla porównania, Wielka Brytania otrzymała 2,69 mld, Niemcy 2,66 mld, Włochy 1,29 mld, a Hiszpania 1,24 mld EUR⁹.

⁵ *Energetyka ciepła w liczbach – 2019*, Warszawa, wrzesień 2020.

⁶ Ustawa z dnia 20 maja 2016 r. o efektywności energetycznej (Dz.U. z 2016 r. poz. 831 z późn. zm.).

⁷ Dyrektywa 2003/87/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 13 października 2003 r. ustanawiająca system handlu przydziałami emisji gazów cieplarnianych we Wspólnocie oraz zmieniająca dyrektywę Rady 96/61/WE (Dz. Urz. UE L 275 z 25.10.2003 r., str. 32 – 46).

⁸ *Raport z rynku*, KOBiZE, październik 2021.

⁹ *Raport z rynku*, KOBiZE, październik 2021.

W 2021 r. w ramach środków uzyskanych ze sprzedaży uprawnień do emisji CO₂ Polska otrzymała 5,6 mld EUR. Eksperci szacują, że w 2022 r. kwota ta będzie jeszcze wyższa. Przychód ze sprzedaży uprawnień do emisji w ramach przeprowadzonej pierwszej w 2022 r. aukcji wyniósł 214,5 mln EUR (ok. 965 mln zł).

Znaczenie ciepłownictwa systemowego

Ciepłownictwo systemowe jest uważane za najbardziej efektywny i niskoemisyjny system wytwarzania ciepła. Pozwala na ograniczenie emisji zanieczyszczeń do atmosfery przy jednoczesnym zapewnieniu bezpieczeństwa i niskich cen dostawy.

Rozwój ciepłownictwa systemowego został uznany za strategiczny projekt w ramach celu szczegółowego „Rozwój ciepłownictwa i kogeneracji” w ramach Polityki Energetycznej Polski do 2040 r. Dokument zakłada, że do 2030 r. 70% gospodarstw domowych w gminach miejskich będzie przyłączone do sieci ciepłowniczych, co oznacza ok. 1,5 mln więcej gospodarstw domowych zasilanych przez ciepłownictwo systemowe w porównaniu z 2018 r. Zgodnie z postanowieniami PEP2040 w 2030 r. co najmniej 85% spośród systemów ciepłowniczych lub chłodniczych, w których moc zamówiona przekracza 5 MW, powinno spełniać kryteria efektywnego energetycznie systemu ciepłowniczego. Działaniami, które mają się do tego przyczynić, jest rozwój wysokosprawnej kogeneracji, zwiększenie wykorzystania OZE i odpadów w ciepłownictwie systemowym, modernizacja i rozbudowa systemów dystrybucji ciepła i chłodu oraz popularyzacja magazynów ciepła i inteligentnych sieci.

Przeznaczenie środków na modernizację oraz rozwój ciepłownictwa wpisuje się więc w Politykę Energetyczną Polski do 2040 r. Tylko dzięki rozwojowi ciepłownictwa systemowego jesteśmy w stanie osiągnąć pośrednie cele europejskie do 2030 r., jak i główny cel, jakim jest neutralność klimatyczna w 2050 r.

Biorąc pod uwagę powyższe argumenty apelujemy o przeznaczenia środków uzyskanych ze sprzedaży uprawnień do emisji CO₂ na modernizację i rozwój polskiego ciepłownictwa systemowego.

Z poważaniem,